

Övergripande riktlinjer för skötsel och förvaltning av älgstammen i Stockholms län

Länsstyrelsen
Stockholm

Titel: Övergripande riktlinjer för skötsel och förvaltning av älgstammen i Stockholms län

Författare: Länsstyrelsen i Stockholms län

ISBN: 978-91-7937-426-6

Rapportnummer: R:18

Diarienummer: 7597-2026

Utgivningsår: 2026

Omslagsbild: Ingemar Parck

Innehåll

ÖVERGRIPANDE RIKTLINJER FÖR SKÖTSEL OCH FÖRVALTNING AV ÄLGSTAMMEN I STOCKHOLMS LÄN	4
Inledning.....	4
Älgförvaltningens uppbyggnad.....	4
Viltförvaltningsdelegationen	4
Länsstyrelsen.....	4
Älgförvaltningsgruppen.....	5
Älgjaktområden.....	5
Övergripande mål	6
Kunskapsinsamling	8
Målsättning:.....	8
Förslag på åtgärder för att nå målen:.....	8
Älgstammens kvalité	8
Målsättning:.....	9
Förslag på åtgärder för att nå målen:.....	9
Skog och gröda	10
Mål för skog:.....	10
Mål för gröda:.....	11
Förslag på åtgärder för att nå målen för skog och gröda:	11
Viltolyckor.....	11
Mål för viltolyckor:	11
BILAGOR.....	12
Bilaga 1. Riktlinjer för extra tilldelning av älg till licensområden.....	13
Bilaga 2. Årsöversikt älgförvaltningen	14

Övergripande riktlinjer för skötsel och förvaltning av älgstammen i Stockholms län

Inledning

Enligt det nuvarande älgförvaltningssystemet¹, som gäller sedan den 1 januari 2012, ska förvaltningen vara enkel, rättssäker, kostnadseffektiv, produktionsanpassad, adaptiv och lokalt ekosystembaserad. Den svenska visionen för viltförvaltning är att viltet ska bevaras, brukas som resurs och begränsas för att minska skador och olägenheter.

Både markägare och jakträttshavare har ett ansvar att främja en lämplig utveckling av viltstammarna med hänsyn till allmänna och enskilda intressen. Grunden i älgförvaltningen är att den ska ske i samverkan och vara adaptiv. Med adaptiv förvaltning menas att förvaltningen ska anpassa sig till nya eller förändrade förutsättningar.

De övergripande riktlinjerna ska ligga till grund för den förvaltning av älgstammen som sker inom länets älgförvaltningsområden och älgskötselområden. De ska även vägleda andra aktörer i länet som på något sätt berörs av älgstammen.

Riktlinjerna gäller tills vidare men ska ses över löpande och särskilt vid större nationella eller regionala förändringar.

Älgförvaltningens uppbyggnad

Älgförvaltningen består av flera olika administrativa delar.

Viltförvaltningsdelegationen

- Beslutar om de övergripande riktlinjerna för älgförvaltningen i länet.

Länsstyrelsen

- Utser ledamöter till älgförvaltningsgrupperna efter förslag från markägarnas och jägarnas organisationer.

¹ Regleras bland annat av [Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt efter älg och kronhjort \(NFS 2011:7\)](#)

- Registrerar älgskötselområden och licensområden.
- Fastställer planer, mål och avgifter.
- Beslutar om älgutdelning för licensområden.
- Ansvarar för rättssäkerhet och ekonomi.

Älgförvaltningsgruppen

Länet är indelat i åtta älgförvaltningsområden, som i sin tur är uppdelade i ett antal älgjaktområden. Varje älgförvaltningsområde leds av en älgförvaltningsgrupp som har till uppgift att:

- Samråda med älgskötselområdena för att komma överens om lämpliga mål för områdets älgstam.
- I arbetet med att sätta upp målen för områdets älgstam ska fodertillgång, skador i skog, gröda och trafik, foderkonkurrens från annat klövvilt och predation från rovdjur beaktas.
- Verka för att inventeringar utförs.
- Upprätta en treårig älgförvaltningsplan som baseras på resultaten från samrådet, uppsatta mål för älgstammen, genomförda inventeringar, skadenivåer, annat klövvilt med mera.
- Yttra sig över älgskötselplaner och föreslå utdelning av älgar till licensområden.

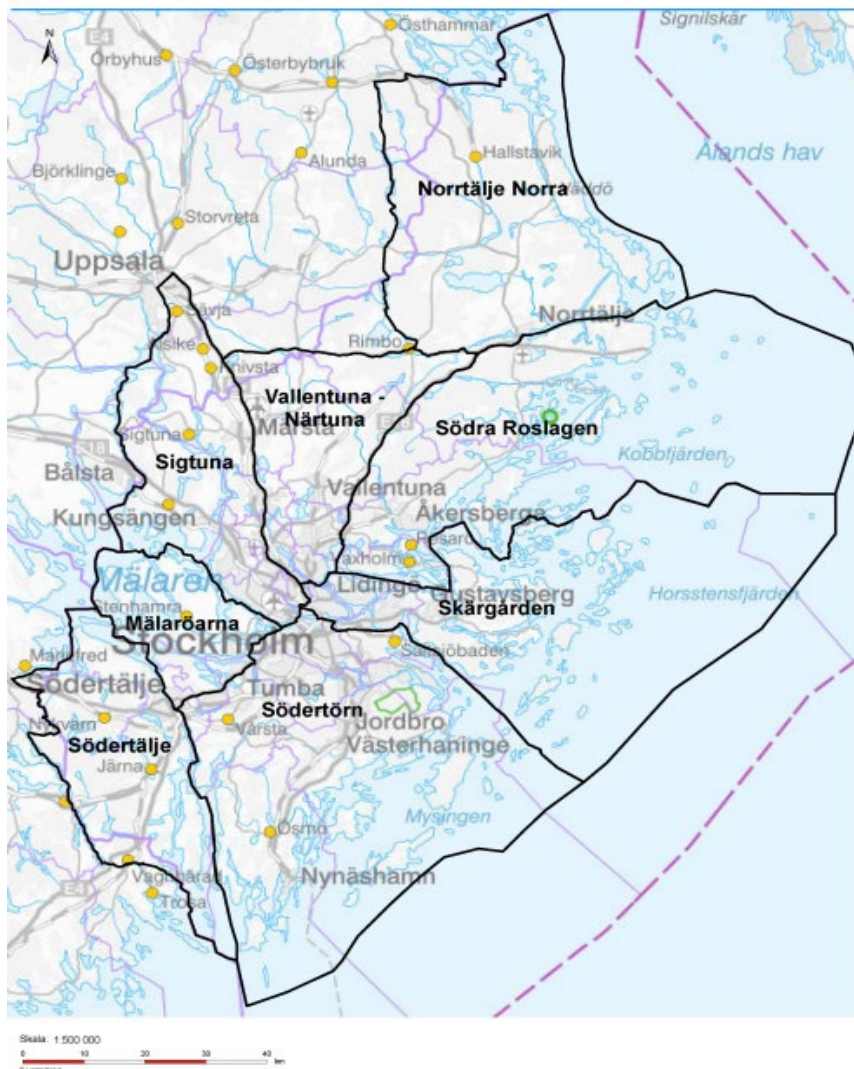
Älgjaktområden

Ett registrerat älgjaktområde kan vara antingen ett älgskötselområde eller ett licensområde. För licensområden är det Länsstyrelsen som beslutar om utdelning av älg efter förslag från älgförvaltningsgruppen. I älgskötselområden ska styrelsen ta fram en älgskötselplan i samråd med markägare och jägare. På mark som inte registrerats som älgjaktområde får endast kalvjakt ske under en kort period.

Länsstyrelsen
Stockholm

ÄLGFÖRVALTNINGSOMRÅDEN I STOCKHOLMS LÄN

Karta över älgförvaltningsområdena i Stockholms län

Övergripande mål

Älgstammen i Stockholms län ska vara av god kvalitet och till glädje för invånarna. Tätheten ska vara i balans med foderresurserna och skadenivåerna ska hållas på en acceptabel nivå. För att uppnå det ska förvaltningsarbetet sträva efter en för området lämplig täthet, hög medelålder och bra sammansättning i älgstammen.

Stockholm är ett storstadslän, med hög befolkningstäthet och starkt trafikerade bil- och järnvägar. För att minska risken för allvarliga olyckor bör älgstammens täthet hållas nere inom och runt större tätorter. Vägarna fungerar även som stora barriärer i landskapet, vilket begränsar in- och utvandring av älgar. I områden med isolerade stammar är det

därför extra viktigt att hålla en hög kvalitet och hög tjurandel i älgstammen.

Målsättningen är att en så stor andel som möjligt av den jaktbara arealen ska ingå som del i ett älgskötselområde. Genom att ansluta en fastighet till ett älgskötselområde skapas en möjlighet att påverka älgstammens utveckling vid områdets årliga samråd. I samrådet fångas lokal kunskap upp som kan vara värdefull för områdets förvaltning samtidigt som jakträttshavarna får större förståelse och ökad acceptans för den gemensamma målsättningen inom älgförvaltningsområdet.

Ett älgskötselområde får ingen licenstilldelning av Länsstyrelsen, utan jagar efter en treårig skötselplan som området tagit fram efter lokala förutsättningar och med hänsyn till älgförvaltningsområdets och länets övergripande mål. Planen fastställs av Länsstyrelsen. En åtgärd för att nå de uppsatta målen i skötselplanen är avskjutningen. Inom älgskötselområden finns möjligheter att till exempel omfördela älgar mellan jaktlag under pågående jaktsäsong eller att bedriva så kallad avlysningsjakt ("fri" jakt till dess att avskjutningsmålet är uppnått). Inom ett älgskötselområde finns därmed en större möjlighet att påverka de lokala målen och vara med och bestämma var älgarna ska fällas.

Målen för älgstammen tas fram under planarbetet, det vill säga vid upprättandet av älgförvaltnings- och älgskötselplanerna. Avskjutningen är ett verktyg för att nå de uppsatta målen. Detta oavsett om området strävar efter att höja, sänka eller bevara tätheten. Det är viktigt att planerna följs och att avskjutningen inte avviker mer än +/- 10 procent från den planerade avskjutningen. Detta gäller även i förhållandet mellan hur många tjurar, hondjur och kalvar som fälls.

För att underlätta planarbetet inom älgförvaltningsområden och älgskötselområden har Länsstyrelsen tagit fram en informationsfolder om älg- och kronhjortsförvaltning i länet².

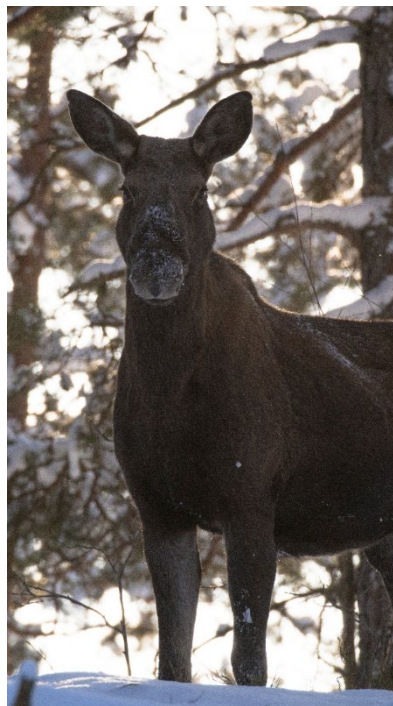

Foto Ingemar Parck

² [Älgförvaltning i praktiken - Ett stöd inför planarbetet inom förvaltnings- och skötselområden | Länsstyrelsen Stockholm](#)

Kunskapsinsamling

För att följa älgstammens utveckling och vid behov kunna justera mål och planerade åtgärder krävs att alla jägare och markägare kraftsamlar kring olika former av faktainsamling. Älgförvaltningsgruppen ska därför genom dialog med markägare, jägare och myndigheter verka för att inventeringar (avskjutning, ÄlgObs, slaktvikter samt spillning) genomförs. Gruppen ska även beakta resultatet av viltbetesinventeringar (ÄBIN) samt foderprognoser när de tar fram och kommunicerar sin älgförvaltningsplan. Förvaltningsgruppen ska se över älgförvaltningsplanen minst en gång per år och vid behov lämna förslag på revidering till Länsstyrelsen. I den översynen ingår även att se över arealkraven för tilldelning till licensområden. I en adaptiv förvaltning bör arealkraven anpassas efter lokala skillnader inom förvaltningsområdet.

Annat som är viktigt att samla information om är resultat från rovdjursinventeringar, viltolycksstatistik, påverkan av annat klövvilt och skador i gröda. I områden som överlappas av vargrevir behöver predationen beaktas i avskjutningsplanen och avsteg från vad som annars rekommenderas kan vara motiverat.

Målsättning:

- Rapporteringsgraden av antalet vägda älgar ska även fortsättningsvis vara minst 50 %.
- ÄlgObsen ska uppgå till minst 5 000 observationstimmar i alla älgförvaltningsområden där det finns förutsättningar.
- Spillningsinventering ska genomföras vart annat eller vart tredje år inom alla älgförvaltningsområden.

Förslag på åtgärder för att nå målen:

- Kommunicera vikten av att inventera.
- Sätt upp bestämmelser inom jaktområdet som bidrar till ökade inventeringsinsatser.

Älgstammens kvalité

I förvaltningen sätts såväl kvantitativa som kvalitativa mål. Kvantitativa mål syftar till antalet älgar i området. Kvalitativa mål syftar till älgstammens välmående. Kvalitén påverkas framför allt av medelålder, slaktvikt, reproduktion och könssammansättning. Hög medelålder i älgstammen och en väl avvägd tjurandel leder till hög reproduktion och högre slaktvikter. För att påverka medelåldern och könssammansättningen åt rätt håll krävs en välplanerad avskjutning.

Målsättning:

- Medelvikten för fällda kalvar ska öka till minst 60 kg och på sikt nå 70 kg.
- Andelen tjur ska vara minst 40 % av antalet vuxna djur i ÄlgObsen (löpande treårsmedelvärde). I områden med isolerade eller glesa populationer bör andelen vara ännu högre.
- Reproduktionen ska öka från dagens 0,67 kalvar per vuxet hondjur i ÄlgObsen (löpande treårsmedelvärde).
- Medelåldern för vuxna älgar ska öka, den bör uppgå till åtminstone sex år i vinterstam.

UR UTVÄRDERING AV DE KVALITATIVA MÅLEN INOM DEN SVENSKA ÄLGFÖRVALTNINGEN (WIDEMO M.FL. 2025):

”Stora kor med tillgång till stora tjurar föder stora kalvar tidigt (Solberg m.fl. 2008), vilket ger dem tid att växa inför sin första vinter. Stora kalvar blir dessutom stora vuxna älgar (Saether m.fl. 2003).”

Förslag på åtgärder för att nå målen:

- Kalvandelen i avskjutningen påverkar medelåldern i vinterstammen. För att öka medelåldern bör kalvandelen i avskjutningen uppgå till minst 50 %. Det kan uppnås genom att jaktområdet kommer överens om att en kalv måste fällas före varje vuxen älg.
- Undvik att fälla äldre djur av bägge könen för att höja medelåldern i stammen. En älgko blir normalt köns mogen efter två år och föder sin första (oftast bara en) kalv efter tre år. Få dubbelkalvar kan alltså vara ett tecken på för låg medelålder hos korna. Tjurarna blir köns mogna ett par år senare men får oftast inte möjlighet att para sig förrän de är 6–8 år gamla.
- Det är viktigt för reproduktionen att det finns äldre tjurar kvar till brunstperioden. Låga slaktvikter hos tjurar kan vara ett tecken på låg medelålder. Den naturliga dödligheten är dessutom högre för tjurar än för hondjur. Om ÄlgObsen visar en lägre tjurandel än 40% bör det fällas färre tjurar än hondjur tills målet uppnåtts.
- Älgen påverkas även av hur mycket annat klövvilt det finns i området. De konkurrerar om fodret vilket kan leda till lägre kalvvikter och sämre reproduktion hos älgen. Därmed är det viktigt att förvalta alla klövviltarter tillsammans, så älgen får det utrymme den behöver för att kvalitetsmålen ska kunna nås.

Även klimatet påverkar älgen. Varma, torra somrar leder till sämre foder, vilket gör att kalvarna inte får den näring de behöver under sina första levnads månader.

Skog och gröda

Älgens fördelning i landskapet styrs av en mängd faktorer, som till exempel fodermängd och foderart, markens produktionsförmåga, foderkonkurrens, störningar och älgtäthet. Detta innebär att vid en och samma älgtäthet kan skadenivåerna på skog och gröda variera kraftigt geografiskt inom ett område. Under vintern utgör tall huvuddelen av älgens foderintag. Andelen tall i fodervalet påverkas bland annat av konkurrens från andra klövviltsarter. Till följd av älgens bete på tall väljer många markägare i stället att plantera gran. Detta får till följd att betestrycket ökar på de ytor som ändå har föryngrats med tall.

I en älgstam av bra kvalitet och med hög reproduktion kan vinterpopulationen efter jakt vara glesare än i en älgstam av sämre kvalitet. En glesare vinterstam ger mindre skador på skog och höstgrödor, samtidigt som det leder till färre antal olyckor i trafiken.

I förvaltningsarbetet är det viktigt att inkludera samtliga klövviltsarter och deras samlade påverkan på skog och gröda eftersom älgen bara är en del i det hela och inte den enda orsaken till de betesskador som uppstår.

Mål för skog:

Det ska vara möjligt att föryngra skogsmark med det lämpligaste trädslaget för marken. Det vill säga tall på mager mark och gran eller blandskog på fuktigare, näringsrikare mark.

- Minst sju av tio tallstammar ska vara oskadade vid fem meters höjd.
- Andelen granstammar med en årlig viltskada ska inte överskrida 1 procent för de tre senaste inventeringarna. (Bete på gran kan indikera brist på bättre foder).
- Rönnskog, asp, sälg och ek (RASE) ska kunna växa upp till vuxna träd där de förekommer naturligt och ha gynnsam status på minst 10 % av inventerade provytor.
- Skogsbruket ska anpassa sina metoder så att fodertillgången gynnas där det är möjligt³.

Med dagens betestryck är det viktigt att skadeinventeringar genomförs regelbundet och på en nivå som ger ett bra underlag för förvaltningen av både vilt och skog.

Foto Ingemar Parck

³ [Tänk vilt när du sköter din skog – För skog och hjortdjur i balans](#)

Även grödor betas av älg. Framför allt kan fält med höstraps få omfattande skador.

Mål för gröda:

- I jordbruket bör en för området och verksamheten normal växtföljd kunna användas.
- Skador på gröda orsakad av älg ska beaktas vid upprättande av planer och vid fördelning av avskjutning.

Förslag på åtgärder för att nå målen för skog och gröda:

- Anpassa täthetsmålen för älg med hänsyn till betesskador i skog och på gröda.
- Håll en hög medelålder i älgstammen. Med fler äldre djur i populationen ökar reproduktionen vilket gör att vinterstammen kan hållas på en lägre nivå.
- Ta hänsyn till var skadorna uppstår vid fördelningen av de älgar som ska fällas inom jaktområdet. I delområden med stora skador bör avskjutningen vara högre än i delområden med lägre skadenivå.

Viltolyckor

En påkörningsolycka med älg kan få mycket allvarliga konsekvenser för de inblandade. Varje år sker ungefär 270 viltolyckor med älg i länet.

Mål för viltolyckor:

- Antalet trafikolyckor med älg ska hållas på en så låg nivå som möjligt.

Förslag på åtgärder för att nå målet:

- Reglera älgtätheten i områden som ligger nära tätorter.
- Älgförvaltningsgruppen och älgjaktområdena bör hålla en löpande dialog med berörda aktörer. Lantbrukare, skogsbruket, Trafikverket och Nationella viltolycksrådet är exempel på aktörer som kan vara med och påverka risken för viltolyckor. Exempel på lösningar som kan diskuteras är viltstängsel, varningsskyltar, viltpassager och hastighetsbegränsningar.

Det är älgförvaltningsgruppens ansvar att, i dialog med de ingående jaktområdena i förvaltningsområdet, planera för en avskjutning som i möjligaste mån bidrar till att minska antalet viltolyckor i länet. Med den täta infrastrukturen som finns i länet kan detta innebära att vissa begränsade delområden inte bör ha några älgar alls, eller endast ett fåtal.

Bilagor

1. Riktlinjer för extra tilldelning av älg till licensområden
2. Årsöversikt älgförvaltningen

Foto: Ingemar Parck

Bilaga 1. Riktlinjer för extra tilldelning av älg till licensområden

Inför och under varje jaktsäsong får Länsstyrelsen in ett antal ansökningar om utökad licenstilldelning av älg, alternativt begäran om omprövning av beslutad licenstilldelning.

Beslut om tilldelning

Länsstyrelsens beslut om tilldelning av älg till registrerade licensområden beslutas efter förslag från respektive älgförvaltningsområde. Länsstyrelsen går igenom förslaget och kan, om det bedöms befogat, justera i förslaget innan beslut fattas. Ett exempel när Länsstyrelsen justerar tilldelningen för enskilda licensområden är när det finns en omotiverad stor skillnad mellan närliggande områden.

Begäran om omprövning av tilldelning

Efter beslut om tilldelning kan det i enskilda fall kvarstå omotiverade skillnader mellan närliggande områden. Berörda licensområden har då möjlighet att få sin tilldelning omprövad.

Ansökan om extra tilldelning

Det händer att licensområden hör av sig under pågående jaktsäsong för att ansöka om extra tilldelning. Bakgrunden kan till exempel vara att området har fler älgar än vad som tidigare bedömts och att tilldelningen inte är tillräcklig för att begränsa betesskador eller trafikolyckor. Länsstyrelsen prövar dessa fall utifrån de enskilda förutsättningarna.

Skydds jakt

Vid risk för lokalt höga skadenivåer orsakade av älg är det viktigt att frågan i första hand lyfts inom älgjaktområdet, så att skadorna kan beaktas i planeringsarbetet. Skydds jakt är ett verktyg som kan övervägas i de fall skadorna inte kan begränsas, eller situationen inte kan hanteras, genom den ordinarie älgförvaltningen. Skydds jakt prövas utifrån den specifika situationen och regleras av jaktlagstiftningen och Naturvårdsverkets riktlinjer.

Bilaga 2. Årsöversikt älgförvaltningen

Januari

- Senast 31 januari ska ansökan om registrering eller ändring av område för älgjakt vara Länsstyrelsen tillhanda.
- Älgjakten avslutas 31 januari.

Februari

- Slutrapportering av älgjakten samt inbetalning av fällavgifter ska ske senast 14 dagar efter avslutad jakt.
- Påminnelse går ut till älgjaktområden som inte slutrapporterat i tid.
- Besked om i vilka älgförvaltningsområden ÄBIN ska genomföras.
- Ansökan om bidrag från älgvårdsfonden ska vara inlämnade senast sista februari.
- Länsstyrelsen arrangerar en informationsträff med fokus på älgförvaltningen.
- Beslut om i vilka älgförvaltningsområden spillningsinventering ska genomföras.

Mars

- Preliminära kartor för vargrevir och uppgifter om björnförekomst tas fram av Länsstyrelsen och skickas till älgförvaltningsgruppen som underlag för planarbetet. Älgförvaltningsgruppen ser till att informationen når älgskötselområdena.
- Älgförvaltningsområden håller samrådsmöte med ingående älgskötselområden och licensområden för att bland annat utvärdera jaktresultat och måluppfyllnad. Om det behövs ska planerna revideras.
- Älgförvaltningsgrupperna kan få stöd av Svenska Jägareförbundet vid revidering av befintlig eller upprättande av ny älgförvaltningsplan. Kontakt bör ske så snart som möjligt efter samrådet. Skogsstyrelsen kan samtidigt bistå med kunskap och råd.
- Länsstyrelsen granskar avskjutningen för älgskötsel- och älgförvaltningsområden och föreslår revidering om planerna avvikit med mer än 10 % under två av de senaste tre åren.
- Länsstyrelsen arrangerar en informationsträff om viltförvaltning.
- Förslag till ny eller reviderad älgförvaltningsplan ska lämnas till Länsstyrelsen senast 31 mars.

April

- Älgskötselområden håller samrådsmöte med berörda fastighetsägare och jakträttshavare för att bland annat utvärdera jaktresultat och måluppfyllnad. Om det behövs ska planerna revideras. Protokollet ska sparas i minst fem år och vid begäran ges in till Länsstyrelsen.
- Älgskötselområden kan få stöd av Svenska Jägareförbundet vid revidering av befintlig eller upprättande av ny älgskötselplan. Kontakt bör ske så snart som möjligt efter samrådet.
- Spillningsinventering och älgbetesinventering (ÄBIN) genomförs när snön är borta.
- Länsstyrelsen beslutar om bidrag från älgvårdsfonden.
- Nya eller reviderade älgskötselplaner lämnas till älgförvaltningsgruppen för yttrande, och skickas till Länsstyrelsen senast den sista april.

Maj

- Länsstyrelsen begär in yttrande över älgskötselplaner från älgförvaltningsgruppen.
- Länsstyrelsen begär in förslag på tilldelning till licensområden från älgförvaltningsgrupperna.

Juni

- Resultat från ÄBIN, foderprognoser och spillningsinventeringar är tillgängliga.
- Länsstyrelsen beslutar om godkännande av älgförvaltnings- och älgskötselplaner.
- Länsstyrelsen beslutar om fällavgifter.

Juli

- Beslut om registrering av område för älgjakt som går sökande emot ska skickas ut senast tre månader innan jaktstart.
- Om minimiarealen för att fälla en älgkalv har höjts inom ett älgförvaltningsområde skickar Länsstyrelsen ut information till licensområden som inte uppfyller de nya arealkraven, senast tre månader innan jaktstart.

September

- Länsstyrelsen fattar beslut om tilldelning till licensområden.
- Beslut om registrering av område för älgjakt ska vara klart senast en månad innan jaktstart.
- Företrädarna för jaktområdena bör kontrollera att registrerade uppgifter om bland annat rapportör och jaktlag är uppdaterade i rapporteringssystemen.
- Inför jaktstarten bör ett informationsmöte genomföras inom varje älgjaktområde.

Oktober

- Älgjakten börjar den 8 oktober.
- ÄlgObs genomförs under de sju första jakt dagarna under **oktober** och **november**, samt rapporteras in senast i december. ÄlgObsen kan numer utföras under all klövviltsjakt.

November

- Älgförvaltningsområden och älgskötselområden följer upp älgjakten. Vid behov vidtas åtgärder för att nå målsättningarna för innevarande jaktår.
- Länsstyrelsen gör en första översyn av antalet fällda älgar kopplat till uppsatta mål för innevarande jaktår.
- Länsstyrelsen påminner älgförvaltningsgrupper och älgskötselområden som är inne på sista året av sin planperiod att påbörja arbetet med nya planer.
- Mötesprotokoll från älgförvaltningsgrupper ska skickas in till Länsstyrelsen löpande, dock senast 30 november. Protokollen ligger till grund för arvodet.

December

- Länsstyrelsen betalar ut arvode och ersättningar till de ledamöter i älgförvaltningsgrupperna som varit aktiva under året.
- Senast 31 december ska intresseanmälan att genomföra spillningsinventering inom älgförvaltningsområdet lämnas till Svenska Jägareförbundet.
- ÄlgObs rapporteras in senast i december.

Övrigt under året

- En älgförvaltningsgrupp ska genomföra minst två protokollförda möten per år. Protokollen ska skickas in till Länsstyrelsen utan dröjsmål.

*Mer information kan du få av
Länsstyrelsen Stockholm, enheten för natur- och viltärenden
Tfn: 010-223 10 00*

*Rapporten hittar du på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm*

**Länsstyrelsen
Stockholm**

www.lansstyrelsen.se/stockholm